

LA CULTURA DE LA VIOLÈNCIA (Dades per a la història)

Joan Garriga i Andreu

I. A manera de reflexions teòriques

Han estat moltes les generacions que han estudiat la història de la humanitat a través dels conflictes que s'han anat produint en el decurs del temps. Es diria que hi ha hagut com una dèria d'explicar i justificar la violència com a eix o com a motor de l'evolució humana. Això que tal volta pot semblar una contradicció -guerra com a element de progrés-, ha romàs com una constant en el fil conductor de l'explicació de molta part de la història. La seva importància, prou manifesta, s'ha fet permanent de manera global i reductiva, i ha conduït a explicar amb detall els períodes de govern de les tiranies, les repúbliques, les monarquies i els imperis, a través, gairebé només, de les vides i les accions militars de determinats grups i de determinades persones que en vocabulari biogràfic han passat amb el nom de personatges importants de la història.

Per què això? Sobre la base de quins criteris s'explica la història segons alguns, essencialment a través del moviments expansionistes i com a contrapartida, del retrocés d'altres? Per quines raons la història militar, sovint subjacent en les explicacions històriques, forma un gruix important en el determinisme de l'evolució de l'espècie humana, o, expressat de manera més culta, del continu evolutiu de la humanitat?

D'antuvi no es pot negar que la violència forma part d'una de les tantes característiques individuals de la persona. Posada a la pràctica per una col·lectivitat, l'esverament i els afligiments poden ser multiplicats en cadena. El control de l'agressivitat ha estat i és encara una de les formes de civilització i de cultura, llastimosament, però, de vegades no massa ben exercit o trobat. La qüestió ha de ser, segurament, la de poder arbitrar un ús racional i equitatiu de la força, que per altra banda en alguns casos és ben justificada, ja que si no fos així, ens trobaríem a l'atzar del més violent, del més dèspota i fins i tot del més arbitrari.

No es tracta, per tant, de falsejar la història, en què dissortadament la violència ha estat i és present com a forma de convivència, amb totes les contradiccions i les repulses que això comporta. L'espècie humana no ha evolucionat suficientment per arraconar l'agressió i la lluita armada com a fenomen integrant de la cultura, i amagar que la barbaritat és part de la història, és girar l'esquena a la realitat. Tanmateix, però, després de dos mil anys de cultura a les nostres àrees més immediates, i de més de